

451581

Țara Noastră

DIRECTOR OCTAVIAN GOGA

ANUL XI No. 4
22 FEBRUARIE 1931

În acest număr: Două mentalități: Budapesta—București de Octavian Goga; Miez de iarnă poezie de Mihai Novac; Ultimul articol... de Vasile C. Osvadă; Politica de expediente de Alexandru Hodoș; Reichsratul austriac de Virgil P. Râmniceanu; Domnia agenților electorali de Vladimir Nișcoară; Cronica politicii externe: Uniunea europeană de V. P. R. Cronica politicii interne: Executarea sentinței, Zvonuri, presupuneri și profesii, Un guvern simbolic de A. H.; Gazeta rimată: Dulăi și javre de Cave Canem; Insemnări: O impietate, Planul quinquenal, Imputări reciproce, Patricieni și mititei, Printre alegători, Spiritul negru, „Dumineca Universului”, etc. etc.

CLUJ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

© BCUCluj

Țara Noastră

Două mentalități: Budapesta-București*)

S'a întâmplat în Arad, în ziua memorabilei „șezători“ a scriitorilor. Ieșeam dela banchet, unde însufleșirea de nespus a publicului ne-a dat o satisfacție atât de splendidă pentru răceala jignitoare a oamenilor dela ziarul dlor Vaida-Maniu cari îndemnau lumea să rămâe acasă. La ieșire mi-a prins brațul unul dintre prietenii veniți dela București:

— M'a cam obosit veselia asta, nu vii să ne plimbăm nișel? Mai vedem încalte furnicarul ăsta ovreesc...

Ne-am dus. Am luat-o domol înainte pe strada largă, răscolindu-ne impresiile... Amicul meu îmi vorbea cu căldură de entuziasmul lunei dela noi, eu îl ascultam pototit și mă gândeam la patimile mărunte, cari ne-au fost tulburat în ajun. Deodată, la un colț, unde se deschide o piață largă, vedem o adunare. Vreo câteva sute de oameni grămădiți în jurul unui monument se agitau și strigau sub fâlfăirea unei păduri de steaguri ungurești. Dela tribună răsuna o voce cutropitoare, care își răsfrângea tunetele pe toată, înfînderea vastă a pieții...

Prietenul meu, vădit surprins de priveliștea neobișnuită, mi-a strâns brațul: Știi, că-i interesant? N'am văzut niciodată o adunare ungurească, haida să ne ducem între ei...

Ne-am apropiat tot mai mult, făcându-ne loc printre norod care acoperea cu strigăte răgușite tiradele oratorului. Tovarășul meu

*) Din volumul „Aceiaș luptă...“ apărut de curând în editura ziarului „Universul“.

se uita în dreapta și stânga, deslușind cu interes liniile acestor fizionomii ciudate. Găsindu-ne, însfârșit, un colț unde eram mai aproape de tribună, ne-am oprit și dânsul se uita cu ochii mari la vorbitorul aprins. Vedeam că nu înțelege nimic, dar se trudește să aleagă rostul acestei vântori de patimi, care răpește auditorul. Am stat așa vreo zece minute, el cu atenția încordată, eu cu un zâmbet trist pe buze. Când s'a isprăvit cuvântarea în slava de urale ale cismarilor cari fluturau steagurile și chioteau cumplit, eu mi-am tras binisor de mânecă amical și așa cu încetul ne-am strecurat afară din vârtej. În curând, trecând la o răspântie, am ajuns într'o ulicioară dosnică și liniștită.

Mergeam așa înainte, braț la braț, tăcuți și duși pe gânduri.

Deodată prietenul meu se oprește locului, mișcând dumerit din cap: „Ei bine, frate, m'am convins. E atât de largă prăpastia între sufletul nostru și cel unguresc, încât e imposibilă apropierea. Nu se poate. Ce are a face adunarea asta cu răcnetele ei înfiorătoare, deslănțuirile acestea de violență turanică, ce au a face cu blândețea contemplativă și visătoare a țăranilor noștri?... Cer și pământ. Ori și câtă vreme s'ar scurge, nu poate dura o punte peste prăpastia asta. Suntem alt aluat, și pace. Iaca, eu rar înțelegeam ce spunea domnu' dela tribună, dar cumpănind așa melodia frazei cu rimul ei ciudat, urmărind gesturile, modularea vocii, și toate așa rând pe rând, vedeam cât de strașnic de departe cade de felul nostru de-a fi. Nu știu cum aș zice, dar par'că și în cele mai subfile nuanțări ale mușchilor obrazului se poate desluși îndrumarea misterioasă a unui spirit străin. Ce înfrățire miraculoasă trebuie să existe între nervura fină a pielii, între globulețele de sânge și rostul specific al idiomului, ca din înrudirea lor să ne alegem cu fizionomiile atât de marcate ale neamurilor diferite?... Ei zău, nu-i glumă, n'ai băgat tu de seamă, cum s'a statornicit o gamă particulară pentru fiecare popor în expresia feței?... Altfel se încruntă un francez, altfel un neamț și altfel un bulgar, iaca, bunăoară, sprâncenele ungurești... De ce râzi?...”

M'am uitat adânc în ochii companionului meu analist și i-am strâns mâna cu putere: „Cum să nu râd, dragă, sunt bizare, sunt cam de ocazie, combinațiile astea...”

— Cum bizare? Nu găsești tu, că e o intimă legătură organică între sufletul specific al unui neam și manifestările lui externe de orice natură?...

— Cum nu? Dar vezi, mi se pare că duci prea departe teoria... În sfârșit, n'o cred potrivită pentru regiunile unde se întânesc mai multe elemente etnice, unde influența reciprocă naște compromisiuni diferite...

— A, nu! — mă întrerupe dânsul. — Du-te în Elveția de pildă, unde bilinguismul e la ordinea zilei. Și-acolo poți alege până în cele mai mici amănunte, aceste note particulare...

— Știi ce, prietene, — i-am răspuns, — *die Theorie ist grau*;

— în discuția asta eu am un argument sdrobitor, un argument suveran.

— Ce argument?

— Iacă ce argument... Știi tu, cine era oratorul, acolo la tribună?...

— ??

— Stai liniștit, nu te speria. Era Ștefan Pop, deputatul nostru, prin urmare... vezi teoria..."

Firește, că a rămas cam zăpăcit bietul om, nervos și-a făcut morișcă cu degetele, a strâns buzele, a închis ochii o clipă și, încrâncinându-se, că i-am spus adevărul și-a reluat vorba, urmând mai potolită: „Ei vezi... cum înșeală aparențele... Cât pe aci să te supăr. Știu ce simțitori sunteți voi ardelenii în dalde astea... Cum nu, cum n-aveți din ziare pe domnul Pop și n'aveți vrea, — Doamne ferește, — să audă cum m'am păcălit... Nu l'au interesat, se vede, fleacurile noastre... dar îl știu un fervent apărător în Camera din Budapesta... De sigur... dar, vezi, cum am zice, lăsând la o parte orice considerații de persoane..."

— ...În principiu..."

Da, în principiu... Imi susțin teoria... Dar să n'o mai lungim... Când vii la București? Ne-am mutat acum la terasa Oteteleşanu..."

Schimbând vorba am alunecat repede peste acest delicat intermezzo, la care m'am mai gândit de atunci...

* * *

Imi vine în minte acum părerea înghesată pe repezeală de acest drumet, ai căruj ochi, deprinși să vadă un mediu adevărat românesc, au fost atât de isbiți de un tablou străin... De sigur, că în fond avea dreptate, când spunea de prăpastia dintre sufletele acestor două neamuri. Era mult adevăr și în teoria ce formulase el în pripă asupra notei specifice, prin care se disting una de alta manifestările similare ale popoarelor diferite. Doar tocmai din aceste note particulare se alcătuește zestrea sufletească a unui neam, cultura lui națională, cea mai superioară rațiune de a fi, prin care se deosebește și se completează în acelaș timp simfonia universală a genului omenesc...

Judecând sub acest raport al *culturii naționale* stările dela noi, trebuie să constatăm fenomene din cele mai înfricoșătoare, cari au un rol hotărâtor chiar și în micile amănunte ale frământărilor noastre zilnice. Ce e doar' toată sbuciumarea aceasta a noastră, un mănunchiu de scriitori exilați în atmosfera chinuitoare a unui spirit străin, ce e dacă nu o înlănțuire de trăsări pămășe pentru a păstra neafins patrimoniul unei culturi naționale? În acest sens trebuie să fie judecată diferențierea mai nouă și gruparea din jurul acestui ziar, care nu e decât mijlocul de expresie al acestor străduinți. Nu e vorba aci de tendințele vulgare ale unor ambiții deșerte, ci de sbucnirea elementară a unui curent de simțire și de idei, care e o manifestare organică a evoluției noastre și și găsește rădăcinile în solul sănătos al culturii naționale românești.

Educația, cu desăvârșire străină, de care s'au împărtășit în școlile maghiare cărturarii noștri, a dat naștere unei mentalități hibride,

care explică în mare parte multe răătăciri de diferit ordin în viața noastră publică. De ce-am mai zugrăvi aici povestea tristă a unui suflet în pribegia lui dela căsuța țărănească, de unde a pornit, până la parchetul lustruit pe care-și plimbă astăzi rostul înstrăinat? Această creștere unguerească cu spoiala ei a făcut din cărturarul nostru în cele mai multe cazuri un rob al obiceiurilor și particularităților specifice sufletului ungueresc. Pierzându-și în școala străină moștenirea adusă de acasă, neavând puțința de-a cunoaște nici cele mai însemnate din însușirile înalte ale neamului său, în schimb însă îmbibându-se zilnic de duhul cotropitor al unei culturi fără nici o notă de înrudire, — acest desrădăcinat ajunge în mod fatal la o mixtură de precepte intelectuale și morale unică în felul ei. Plecând la drum cu asemenea merinde, cum poți aștepta să păstreze bietul călător o linie dreaptă? Dacă nu-l inghite valul aruncându-l la fund, atunci rămâne așa un răătăcitor fără cârmă, a cărui luntre șubredă e purtată la întâmplare după bătaia vânturilor. Urmărește-l în viață și analiza-ză-i toate afirmările dragostei lui de neam. Ai să vezi totdeauna nota silită, impusă acestor atitudini voite. Nu stai în fața unei romanități organice, care purcede din fibrele ascunse ale sufletului românesc, ci în fața unor silințe cari trădează fruda zadarnică a înstrăinătului. Fraza lui, gluma, gestul, citatele lui, cântecele și se vor părea toate că vin de undeva de departe, dintr'o lume străină și necunoscută. El poate să fie un om cinstit, un om cum se cade, un sincer aderent al partidului pe care-l slujește cu credință, dar cu bagajul lui de sentimente și de inteligență el are să devie pe toate cărările pro-pagatorului inconștient al culturii unguerești, și cu el se plimbă pururea un mic petec de Budapeștă, care lasă urme...

Numai când îți dai seama de ravagiile zilnice ale acestui duh străin, când întâlnești oameni, cari își afirmă romanitatea lor cu mijloace unguerești, numai atunci înțelegi adevărata primejdie și grozava nedreptate a apăsării noastre politice.

* * *

Ca o reculegere târzie, ca o protestare împotriva acestor stări nesuferite, s'au ivit în sfârșit impulsuri tot mai puternice, cari au început să abată spiritul public al generației mai noi de cărturari din această cale greșită. Cu deosebire deceniul din urmă a avut un rol decizător în plămădirea unui spirit nou, mai apropiat de trebuințele noastre sufletești.

Orice observator al stărilor dela noi trebuie să constate, că cei din urmă zece ani înseamnă o epocă importantă în evoluția noastră culturală. O mulțime de împrejurări au conlucrat în acest timp, ca rostul sufletesc al generației mai nouă să se abată din ogașa învechită a credințelor de demult. Prin răsărirea unor personalități pe tărâmul literar și științific în Regat și la noi, fineretul ce și-a făcut educația în această perioadă a primit îndrumări schimbate, din cari și-a croit o mentalitate aparte. Infiorarea literară excepțională a acestui

deceniu, ivirea atâtor scriitori pe orizont, înființarea de reviste aici și dincolo, angajarea unor discuții de interes comun, trecerea mai deasă a graniței, foarte acestea și multe altele au plămădit sufletul generației ce s'a format în aceste zile de sbucium rodnic, și ne-au dat o icoană ale cărei conture mai fine, mai complicate, se deosebesc de imaginea tradițională a cărturarului ardelean. S'a dat în vremea asta o revoluție intelectuală din care ne-am ales cu un „spor de pricepere“. Negreșit, că fermentarea asta a modificat valori și-a dărîmat alfare. Pe ruinele diletantismului gol, care furniza odinioară garniseala „Familiei“ din Oradea, — s'au ivit talente ce au smuls accente sincere de bucurie și de durere din sufletul neamului. S'au înstăpânit convingeri literare întrupate din acest nou curent de producție schimbată. Ne-am ales cu o limbă mai curată, care cucerește tot mai mult. Astăzi adolescentul din clasa a șaptea dela gimnaziul din Blaj — scrie versuri de o formă impecabilă, ca și liceanul din Ploești, și zâmbeste cu bunăvoință pe urma cutărei rămășițe din nobila trudă a lui Țipariu. Pe terenul științific de asemenea s'a introdus mai multă disciplină și severitate, ca în trecut. Cu un cuvânt, generația acestei epoce a fost îndrumată spre orientări culturale superioare și cu deosebire a fost mai apropiată de normele specifice ale unei culturi naționale românești. E foarte firesc, că această schimbare a dat naștere unui spirit critic cu foarte legitime momente de criză.

Tânărul crescut în această școală nouă va avea o frază literară rotunzită, dându-și seama, că idealul național nu poate fi propagat într'o limbă execrabilă și cu lipsuri accentuate de cultură națională. Dânsul va cere orientări de cultură generală conducătorilor săi, va întoarce cu silă capul în fața tiradelor bunului retorism din bătrâni, așteptând o cumpănire reală a vieții și a împrejurărilor.

Conceptia, cum am zice pur sentimentală-platonică, a datoriilor către neam, o va înlocui cu raționamentul rigid, care-și găsește temelii în cifrele statistice. În pornirile lui va mai sacrifica din capitalul de ipocrizie, acumulată în mod fatal într'o vreme de apăsare politică și socială. În judecățile, cari privesc frământările interne, va fi deci mai răspicat, având în acelaș timp tresăriri mai dârze și mai violente în fața încercărilor dușmane de a i-se desființa patrimoniul sufletesc. *Analizând deci capitalul intelectual al acestei epoce recente, vom desluși exigențe culturale superioare celor din trecut, constatând în acelaș timp și un spirit critic mai pronunțat, ale cărui preocupățiuni se desfășoară cu deosebire în cadrele necesităților tot mai evidente ale unei culturi naționale.*

* * *

Acest curent susținut și propagat în mod firesc de oamenii, cari prin scrisul lor s'au putut apropia mai mult de sufletul poporului din care fac parte, își găsește de-un timp încoace expresia în coloanele ziarului „Tribuna“. Se înțelege, că în lupta ce a desfășurat pentru modificarea unora din valorile curente, prin manifestările sporă-

dice de până acum, a ajuns să se ciocnească de multe ori cu formulele tradiționale, trezind astfel nemulțumiri. În acest chip sunt a se interpreta toate pașirile prin cari s'a solicitat așa zisa „premenire“ despre care s'a vorbit mai des în ziarul „Tribuna“. Protestările, uneori nervoase și violente, ale acestui curent nou împotriva stărilor de până acum, îndrumarea spiritului public la noi spre această matcă a culturii naționale, — iată izvoarele din care se hrănește tendința de premenire. Nu e deci nicidecum vorba de o revoltă de pretoriani împotriva „statului major“, de o vâltoare anarhică în contra „șefilor“, de o pornire iredespectuoasă pentru a necinși bărbile albe, sau de smulgerea câtorva fotolii în areopagul nostru public...

Nu. Ci e manifestarea acestui spirit nou sub toate raporturile intelectuale ale vieții noastre. Acest curent, odată înstăpânit în suflete, trebuia să ceară cuvânt și nu poate fi înăbușit prin nici o intoleranță. El trebuie să-și facă cursul, pentru a-și smulge mai târziu biruința. Oamenii cu tact ar trebui să-l aprecieze și, loc de a se pune împotriva lui, dând astfel dovadă, că n'au înțelegere pentru trebuințele vremii în care trăesc, mai bucuros să se silească a prinde cât pot din îndrumările lui binefăcătoare.

Rezumând deci în scurte cuvinte deosebiriile oamenilor din generația mai nouă, grupați în jurul acestui ziar, de credințele cari cu puține excepții își găsesc expresia în coloanele „autorizate“, vom vedea că în realitate aci se dă lupta între două curente de idei, pornite din două curente diametral opuse. (Firește, când vorbim de curente nu ne gândim la persoane singurate, cari împinse de interes s'au atașat taberei unde nu se potrivesc prin însăș firea lor). E lupta între cultura națională românească și mentalitatea produsă de școala străină. Iși încrucșează puterile două lumi străine: *București și Budapesta...*

Ce credeți, de partea cui va rămânea biruința? În cazul de față, noi ne mângăiem cu speranța, că e pe deplin justificată învingerea celui dintâi...

(Ziarul „Tribuna“. — 1910)

OCTAVIAN GOGA

Miez de iarnă

În miez de iarnă lungă, învăluit în zeghe
Pământul pirotește, călduș, sub reci cojoace, •
Străjeri, în verde, brazii îi stau la cap de veghe
Incremeniți pe culme sub grele promoroace.

Pe peșteri, în pădure, căscând le prinde somnul,
O creangă mai plăpândă stă gata să se rupă,
În larg, cât vezi cu ochiul, a pus războiul Domnul
Și fese valuri albe de pânze mari de stupă.

Iar pusta, țarmurită de zarea cenușie,
Sălășluiește 'n sânu-i sămânța 'n zămislire;
A supt, setoasă, vlaga din bulgări uzi de glie
Și se visează holdă în largă unduire.

Neputincioase pluguri zac triste sub șoproane,
Viața curge mulcom cu nopți în leneș treacăt,
Pălăietoare candeli se roagă la icoane,
Pe suflet cade rece și ruginit un lacăt.

Bătrân și singur târâi pași rari de osteneală
Iar în bordei cu mine tac adânciși păreșii,
In minte gândul sprinten de mult nu se mai scoală,
Și număr rămășițe din clipele vieții.

Prin pleoapa de fereastră văd cerul de cenușe
Și împletesc la vatră un vis din zorzi de sânger,
Nu mai aștept să-mi intre picior de om pe ușe, —
La noapte din icoană se va desprinde-un înger...

MIHAI NOVAC

Ultimul articol...

Am deplâns cu toții moartea prematură a lui Vasile C. Osvadă. Revista Țara Noastră a pierdut un prețuit colaborator, care, în stilul lui nervos și colorat, știa să despice cu o impresionantă îndemnare cele mai încurcate aspecte ale problemelor economice. Mulțumită rândurilor postume de mai jos, scrisul prietenului dispărut se mai așează odată alături de al nostru. Cu spiritul său viu, în neconținută mișcare, Vasile C. Osvadă a simțit până în cele din urmă clipe a vieții nostalgia mesei de lucru. Iată aci ultimul său articol, pe care ni-l pregătise, și pe care, de pe patul său de suferințe l'a dictat soției sale.

Ostașul adevărat își mai îmbrățișează pentru cea din urmă oară, înainte de a-se cobori în mormânt, armele cu care a luptat...

(A. H).

În trenul de Timișoara călătorea plictisit, singur într'un compartiment, reporterul mării noastre gazete economice, pornit să facă o anchetă în centrele țării, asupra originii și soluțiilor crizei de astăzi.

La o gară intră cu zgomot un domn foarte important ca tinută, și se așează în compartimentul gazetarului, după ce mai dădu vreo două-trei ordine secretarului ce-l însoțise până în compartiment. Nu a trecut nici zece minute, și nouii întâlniți convorbiau, discutând probleme de tot felul, ca în tren. Gazetarul întrerupse convorbirea. Se vedea că'l muncește un gând, par'că ar spune: „Omul pare potrivit, de ce n'aș începe chiar în drum ancheta?...“

— „Domnule director general, după cum am înțeles, marea dumneavoastră fabrică de mobilă încovoiată, deși se luptă cu toate greutatețile crizei, totuș are o situație specială în urma nemărginitului sprijin ce'l are dela banca de sub conducerea dumneavoastră“. Răspunsul se grăbi, satisfăcut: — „Asta desigur, pentru că țin să declar fără puțință de a fi desmințit, că o industrie fără bancă, și o bancă fără industrie, nu pot constitui un complex de factori economici bine determinați“.

Gazetarul, zăpăcit oarecum de grandiloquența directorului general, totuși persistă să ancheteze direct asupra cauzelor și mai ales asupra soluțiilor practice ale crizei: — „Aș fi foarte recunoscător, dacă întemeiat pe bogatele dumneavoastră experiențe și în plină activitate ce dezvoltăți, ați spune pentru cititorii ziarului meu cum vedeți criza de astăzi, atât în ce privește cauzele ei, cât și soluțiunile ce s'ar impune“.

Fața directorului se luminează, par'că atât mai doria în viață, ca aci în tren, să prindă prilejul să-și concretizeze părerile, și în fine să vorbească unui gazetar, căci nu tocmai aceste nobile raporturi de pură informație le avusese până atunci cu presa.

În vreme ce interlocutorul se încrunta, el, potolit și larg, expunea convingerile lui diverse, și cunoștințele culese în această materie... din gazete. Spunea între altele: — „Marxismul în mars, desigur pune stăpânire pe întreaga producție manuală și intelectuală, dacă nu se deslănțuia salvatorul războiului. Epoca de înflorire și dezvoltare a industriei metalurgice, textile și de conserve, fără puțință de negațiune, a fost și rămâne timpul războiului mondial. Niciodată spiritul de comerț și puterea de concepție speculativă, desigur onestă, nu a avut prilejul să dea un mai complet examen decât în timpul primilor cinci ani de după războiu“.

Aci interveni un mic suspin, gândindu-se la banii trimiși în străinătate la adăpost de nesiguranța acestei țări unde-i câștigase. Gazetarul ca scăpat, respiră adânc, lăsându-și privirea pe câmpie. Indată însă reîncepu monologul, nu pentru mult timp din fericire, problema ne mai interesându-l, dar nici el pe anchetator. — „Și ca să nu lăsăm neamintită chesfiunea agriculturii, care se agită mai mult ca ori când acum, mă întreb: de ce? Eu am curajul să pun în trebarea netă și fără nici un fel de menajament: Când a vândut țăranul român ouăle mai scump decât de la războiu încoace?“ Cineva, deschise ușa, îl salută și întrebă: — „Pardon, domnule director general. Până unde călătoriți?“ — „Până la Timișoara“. — „Dacă nu sunt indiscret, ce afacere urgentă vă duce acum noaptea la Timișoara?“ — „Mă duc la desbaterea procesului de faliment deschis contra băncii și fabricii mele de mizerabilii creditori, cari nu înțeleg că în toate afacerile economice trebuie așteptată cu răbdare conjunctura potrivită...“ Iar se gândea nostalgic la banii depuși în străinătate.

Ușor îi e domnului director general să dea interviewuri, și altora ca dumnealui și să-și îngăduie sugestii și soluții în criza actuală. Dumnealor, în cele din urmă le stă la îndemână concordatul preventiv sau chiar falimentul. Dar agricultura țărănilor, cu toate ouăle ei, nu poate nici trăi, nici muri...

Noembrie, 1930.

VASILE C. OSVADĂ

Politica de expediente

— Pe marginea unor pertractări de împrumut —

La ceasul în care scriem aceste rânduri, nu știm încă, dacă împrumutul, pe care gazetele guvernamentale îl socotesc de vreo trei săptămâni cași încheiat, mai are nevoie de un mic supliment de pertractări, sau a fost, însfârșit, iscălit. Oricum s'ar înfățișa lucrurile, judecata noastră asupra acestei lovituri financiare rămâne aceeași. Guvernul de umplutură național-țărănistă al d-lui G. Mironescu se găsește în plină politică de expediente.

Agonia mai poate să dureze, ca la orice faliment prelungit cu repetate amânări, dar desnodământul a ajuns inevitabil. La ce-ar mai sluji, în asemenea împrejurări, contractarea unei noi datorii? S'ar simți, pentru foarte scurtă vreme, poate, o ușurare trecătoare, dar, în realitate, se vor pune amanet alte bunuri ale țării, ne vom încărca bugetul cu alte sarcini, scăzând și mai mult disponibilul veniturilor publice. Acest sistem nenorocit, de a acoperi vremelnice cu sume împrumutate deficitul încasărilor zilnice ale statului, ne duce de râpă cu o certitudine matematică.

Dacă datoriile n'ar trebui să mai fie și plătite, planul național-țărănist, deși rudimentar ca orice socoteală pe răboj, nici n'ar fi atât de rău: — „Am nevoie de bani? Se găsesc bancheri, cari să mi-i ofere? Li primesc. Ce-o să se mai întâmple, vom vedea!“ Bancherii, însă, din nefericire nu sunt totdeauna niște filantropi. Iar pe naivitatea lor nu-i bine să contezi niciodată. În principiu, ei nu refuză pe nimeni. Capitalul, pe care-l manipulează, nu cere altceva decât să se plaseze. Dar, dela o vreme încoace, peregrinările lui sunt foarte prudente. Mai înainte de a porni într'o direcție își ia tot felul de măsuri de precauțiune. Pretinde garanții, aduce consilieri tehnici, își asigură plata regulată a dobânzilor, și nu se sfiește să ceară zaloguri, a căror valoare întrece de zece ori plasamentul făcut.

Toate aceste operații se traduc în cunoscutul jargon al specialiștilor prin: curs de emisiune, concesiuni, anuități, și celelalte.

(Dintre celelalte nu lipsește nicicând comisionul, pe care-l încasează persoane de naționalități și de moralități diferite, dar care cade, în definitiv, tot în spinarea celui împrumutat). Situația se cuvine a fi examinată, prin urmare, pornind dela constatarea, cum nu se poate mai adevărată, că orice împrumut începe să fie restituit chiar din momentul în care a fost realizat. Câteodată, dacă nu vă supărați, chiar cu câteva clipe mai înainte... (Intermediarii sunt, de obicei, atât de grăbiți!)

Așa fiind, reiese destul de clar, că fiecare nouă datorie contractată însemnează un pas mai mult spre ruină, dacă suma împrumutată nu va fi investită cu o rentabilitate superioară anuităților pretinse de împrumutător. Debitorul lipsit de perspectiva amortizării obligațiilor pe care le-a semnat, nu-i altceva decât un candidat la bancrută. Viața noastră economică ne ofere, din nefericire, asemenea exemple cu duimul.

Ceeace-i valabil pentru o întreprindere particulară, să nu se mai potrivească, oare, atunci când e vorba de gospodăria statului, numai fiindcă statul, spre deosebire de cetățenii singuratici, are dreptul să pună biruri asupra populației?

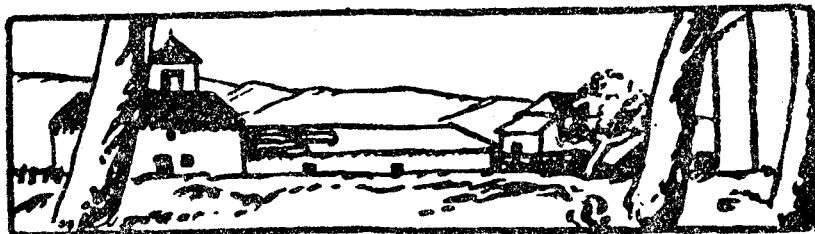
Se vede, că actualul regim național-tărănist, mai înainte chiar de a lua forma guvernului de umplutură al dlui G. Mironescu, a rezolvat întrebarea de mai sus într'un chip cu totul ușuratic. Și-a închipuit, că niciun obstacol nu stă în drumul năzdrăvelor sale inovații economico-financiare, și, când a început a resimți lipsa, când s'a trezit în fața golorilor bugetare, când a constatat că Tezaurul public se golește, nu s'a gândit nicio clipă să pună frâu risipei, n'a renunțat la niciuna din costisitoarele sale experiențe, ci și-a închipuit că are la îndemână două surse inepuizabile de bani: *punga contribuabilului român și ofertele de împrumut ale finanței străine*. Contribuabilul român a fost dat gata repede. Într'o zi, ajuns la limita extremă a rezistenței, ruinat el însuș de indolența unei cărmuiri neprevăzătoare, și-a întors buzunarele pe dos, a ridicat amândouă mâinile spre cer ca să arate percepătorilor că se predă, și a strigat din băerile inimii: — „Nu mai am!”

În fața acestui fenomen, care nu cuprinde în el nimic paradoxal, financierii și economiștii partidului național-tărănist și-au dat seama, cam târziu, că pe coarda fiiscaliității se pot cânta arii diferite, dar dacă se întinde coarda prea tare, — se rupe!

Pentru a repune în echilibru o cumpănă deranjată, guvernul de umplătură național-tărănistă al dlui Gh. Mironescu recurge azi din nou la soluția împrumutului. Salariile funcționarilor pe luna Martie nu se vor putea plăti, dacă d. Mihai Popovici, după o ședere de-o lună la Paris, se va întoarce acasă cu mâna goală.

Statul a ajuns să-și acopere cheltuielile curente cu bani luați pe datorie! Aici suntem. Orice comentariu asupra situației financiare a devenit, deci, de prisos.

ALEXANDRU HODOȘ

Reichsratul austriac

— Dela absolutism, la votul universal —

Parlamentul central dela Viena a luat ființă prin constituția decretată de împăratul Franz Josif la 20 Octombrie 1860, prin care, după 11 ani de absolutism, se acorda monarhiei, regimul parlamentar.

Acest prim parlament, în care figurau reprezentanți din întreaga monarhie, era compus din 343 deputați aleși de către dietele diferitelor țări și provincii, dintre membrii lor. Dintre acestea dieta Ungariei alegea 85, iar dieta Transilvaniei dela Sibiu 26.

Primul parlament s'a deschis la 18 Iunie 1863. Dieta ardea leană nu și-a ales însă pe cei 26 reprezentanți ai săi la cari avea dreptul, decât la 10 Octombrie acelaș an. Dintre ei, 13 erau români, 10 sași, 2 armeni maghiarizați și un singur ungar. Numărul dispărent al ungarilor se datora faptului că aceștia, nerecunoscând noua stare de lucruri care le răpea hegemonia în Ardeal, deși luaseră parte la alegerile pentru dietă, au impus deputaților lor să se retragă și să nu participe la lucrări.

Acei treisprezece primi deputați români în parlamentul dela Viena au fost: Baronul Leonida Pop, Dimitrie Moldovan, Ion Al. Dulceanu, George Barițiu, Ion Pușcariu, I. Bran-Lemeni, Al. Bo. hățiel, Nicolae Popea, Iacob Bologna, Paul Dunca, Ioan F. Negruțiu, Ioan Șipotariu și Timotei Cipariu.

Acești treisprezece deputați români au funcționat ca atare în sesiunea anului 1863—64. Pentru sesiunea următoare, 1864—65, dieta a făcut la 11 Octombrie 1864, alegeri noi, alegând de astă dată, din cauză că românii erau desbinaii, abia 12 și anume pe cei dintâi opt de pe lista de mai sus și în locul celorlalți pe următorii: Dimitrie Moga, Gavrilă Manu, Vasile Buteanu și Ion Popasu.

Viața acestui prim parlament austriac a fost scurtă. Ultima sa sesiune a fost închisă la 27 Iulie 1865, pentru a fi apoi dizolvat în mod definitiv la 20 Septembrie acelaș an, când s'a suspendat constituția dela 1860.

Schimbarea de atitudine a politicei austriace în materie constituțională a fost cauzată de dorința împăratului de a împăca Ungaria, în vederea războiului care bătea la ușă. Ungurii nu acceptaseră constituția dela 1860 și refuzaseră să trimită deputați la Viena, opunând cea mai violentă rezistență încercărilor de centralizare a guvernelor austriace. În vederea războiului apropiat, împăratul a căutat să-i împace, suspendând constituția și parlamentul central, cu gândul ascuns ca, învingând în război și ne mai având nevoie de unguri, să continue politica de centralizare.

Războiul a fost însă nefericit pentru armatele austriace, și împăratul nu mai putea, de teama unei revoluții ca aceia dela 1848, să continue politica antimaghiară. A trebuit deci să se plece, și sacrificând naționalitățile, de care se servise până atunci, să încheie în 1867 pactul dintre Austria și Ungaria, înființându-se de astădată, pe lângă două guverne, două parlamente centrale, unul la Budapesta și altul la Viena.

Cel din urmă, care a purtat numele de *Reichsrat*, spre deosebire de parlamentul german căruia i-se zice încă *Reichstag*, se alegea de un corp electoral cenziar împărțit în colegii sau curii. În acest parlament figurau reprezentanții țărilor și provinciilor cis-leithane, nefăcând parte din coroana sfântului Ștefan, și anume: Austria de Jos și de Sus, Stiria, Carniolia, Gorizia și Gradisca, Istria, Dalmația, Carintia, Tirolul, Vorareberg, Salzburg, Moravia, Boemia, Silezia, Galiția și Bucovina. Legea electorală a fost lărgită în anul 1896, fiind ministru președinte conte Cazimir Badeni, când s'a adăugat celor patru curii existente, o curie nouă, curia votului universal, alegând 72 deputați din cei aproape cinci sute.

În anul 1907 însă legea electorală a fost radical modificată, desființându-se curiile și introducându-se sufragiul universal direct și secret, țara fiind împărțită în cercuri electorale, după naționalități.

Prin această delimitare, se puseșe capăt în Austria, dacă nu chiar luptelor naționale în general, cel puțin acestor lupte între naționalități în timpul alegerilor, cercurile fiind astfel împărțite, încât cu-prindeau, în mare majoritate, alegători ai unei singure naționalități.

De pildă în Bucovina, românii li se rezervase cinci cercuri, alegând cinci deputați. Ei nu trebuiau să fie neapărat de naționalitate română, trebuiau însă să întrunească asentimentul majorității alegătorilor care erau români, pentru că trebuie să recunoaștem, că în Austria, spre deosebire de Ungaria, alegerile erau mult mai libere, autoritățile ferindu-se de-a influența prea mult pe alegători.

Astfel, lupta se dădea între diferitele partide din sânul aceleiaș naționalități și, dacă ne mărginim la exemplul Bucovinei, vom vedea că acolo, spre deosebire de Ardeal, grație acestei legi, românii deși pușini la număr, abia câteva sute de mii, s'au despărțit în diferite partide, combătându-se cu înverșunare unii pe alții. De ales se alegeau însă tot români, fie că reușeau adepții partidelor democratice, fie cei ai partidelor conservatoare, cu o singură excepție, aceia a con-

telui Bellegarde, german de naționalitate, cere s'a ales de două ori, dacă nu ne înșelăm, în cercul cel mai românesc, al Câmpulungului.

Contele Bellegarde fusese mulți ani Bezirkshauptmann, prefect de Câmpulung, știind să câștige simpatia țăranilor români printr'o administrație civilizată. Dându-și demisia din administrație, el reușea în alegeri, fără să fie sprijinit de autorități, cu toate că contracandidații săi erau români de baștină. Alegătorii îl preferau, pentru că știau că, la Viena le va servi interesele mai bine decât oricare altul, ceiace de altfel era și adevărat, pentrucă, ajuns în parlament și înscriindu-se în clubul parlamentar al românilor, contele Bellegarde apăra în toate împrejurările interesele locale ale alegătorilor săi, precum și în general interesele românești. Acest caz era însă o excepție, celelalte naționalități nealegând nicicând deputați străini de naționalitatea lor.

În fond, această delimitare, dacă punea capăt unor lupte periculoase pentru existența statului austriac, avea și un substrat machiavelic, fiind la divizarea naționalităților în partide, și prin urmare la desbinarea lor, ceiace constituia un mare câștig pentru guvern și monarhie.

* * *

Importanta reformă electorală s'a putut înfăptui, pentrucă împăratul a voit-o, cu toate că majoritatea bărbaților politici de care se servea erau împotriva ei. Motivele care au împins pe Franz Josef, reacționar în fond, să susție și se realizeze o reformă atât de înaintată, trebuiesc căutate în atitudinea ungarilor din acea epocă. Ungurii sabotau proiectele de reformă a armatei, cerând introducerea limbei maghiare ca limbă de comandament în regimentele maghiare.

Pentru a înfrânge cerbia ungrească — împăratul se hotărî să introducă votul universal în Austria, pentru a putea să-l dea în urmă și Ungariei. Kristoffy, ministru de interne în cabinetul ungar, vedea în această reformă singura posibilitate pentru a sdrobi coaliția opoziționistă maghiară, care împiedeca orice activitate rodnică a guvernului.

Asupra evenimentelor cari au avut loc atunci găsim într'o serie de articole publicate într'un ziar din Viena de fostul deputat în Reichsrat, conte Anton Barbo, următoarele precizuni: „Ministru președinte era baronul Gautsch. Acesta aflând despre propunerea lui Kristoffy, s'a dus la împărat implorându-l să nu consimtă, pentrucă introducând sufragiul universal în Ungaria, va trebui să fie introdus și în Austria, unde ar fi periculos“.

Aflându-se prin indiscreție despre această intervenție a baronului la monarh, socialiștii aranjară demonstrații furtunoase la Viena, iar în Reichsrat invitară guvernul să vie cât de curând cu legea sufragiului universal. Propunerea a fost respinsă.

Curând însă Gautsch s'a convertit. Despre această convertire scrie Barbo: „Curioasă, pentru a nu întrebuița un termen mai tare,

a fost atitudinea baronului Gautsch, care văzuse mai întâi un pericol mare în votul universal, care însă, după câteva luni, a depus în persoană proiectul de lege în parlament. Cu toate că aceasta se întâmpla după ordinul împăratului, totuși nu pot să-mi explic cum putea un ministru-președinte, pentru a se menține la putere, să lucreze într-o afacere atât de importantă împotriva propriei sale convingeri? Poate că și-a zis: „Ordinul este ordin” și că se simțea mai mult funcționar decât om de stat. Încă și mai curios este faptul că într-o convorbire pe care a avut-o, cu câteva zile înainte de depunerea proiectului, cu deputatul conte Ludwigsdorff, cu care era în cele mai bune raporturi, îi dăduse cele mai liniștitoare asigurări“.

De altfel, Gautsch n'a reușit să facă să se voteze proiectul și nici succesorul său la președinția consiliului, prințul Hohenlohe numit *prințul roșu*, din cauza liberalismului său. Abia următorul șef de guvern, baronul Beck, pe care Franz Josef l-a chemat în fruntea cabinetului cu însărcinarea expresă de a face să se voteze proiectul, a reușit să-l transforme în lege, cu toată opoziția înverșunată a germanilor.

Ziaristul englez de mare renume, Henry Wickham Steed, unul din cei mai buni cunoscători a monarhiei austro-maghiare, prezintă chestiunea însă altfel, pretinzând, că împăratul, introducând votul universal, vroia să scape nu numai de tutela ungarilor ci și de aceea a germanilor. Cu alte cuvinte să desființeze dualismul. -

Steed scrie: „Semnificarea sprijinului acordat de împărat suferințelor universal apare clar din punct de vedere istoric. Imediat după Sedan în 1870, înfrângerea franceză care confirmă în mod irevocabil pe cea austriacă de la Sadowa (1866), Franz Josef se străduiește să submineze dualismul, prin care devenise prizonier al Germaniei. El vroia să creeze un stat autonom în Boemia, schimbând dualismul în triaism, ceea ce i-ar fi permis să scape de sub controlul germano-austriac, maghiar și prusac. Influența acestora i-a dejucaț însă planurile și, abia în 1907, folosindu-se de situația imposibilă din Ungaria și de agitația socialiștilor pentru votul universal, i s'a prezentat o nouă ocazie să submineze hegemonia germană în Austria“.

S'ar părea astfel că în fond și Franz Josef, ca și Franz Ferdinand avea aceleași păreri proaste despre dualism, și căuta să-l submineze, prin mijloace constituționale însă, spre deosebire de moștenitorul de tron, care vroia să transforme monarhia în confederație prin lovitură de stat, știind că ungurii nu vor renunța niciodată de bunăvoie la supremația, ce le-o asigura dualismul.

VIRGIL P. RÂMNICIANI

Domnia agenților electorali

Cu vreo câteva luni în urmă am fost să revăd Moldova și mai ales locurile cu triste amintiri din marele războiu. Cu acest prilej, într'un sat de pe malul Jijiei, o doamnă din Ardeal și-a manifestat dorința de-a vizita o gospodărie țărănească. Învățătorul local, om foarte subțire, ne-a condus la o casă cu înfățișare drăgălașe. Dar casa era închisă. Ne îndreptăm spre poartă, ca să ne ducem în altă parte, când din ograda vecină auzim;

— Madam' Petraru! Madam' Petraru! Ia dă fuguța că și-or *chicat* musafiri.

După câteva minute a venit din fundul grădinei o femeie mărunțică și necăjită. Era madam' Petraru! Cam nepieptănată, ca ferfenițoasă, — „dă, ca la lucru“, — desculță și cu călcăele crăpate, dar... „madam' Petraru“.

Intrigat de această rapidă evoluție socială înfăptuită de țărănul moldovan, am cerut lămuriri de la învățător, o veche cunoștință.

— Hei dragă, — mi-a răspuns el, — politica face minuni. Potopul agenților electorali și al solicitanților de voturi l'a subțiat și l'a „șivilizat“ cum zice el. Acuma „cumătru“ sau „badea Ion Petraru“ cu demnitatea cetățenească răscolită de trepădușii electorali, a devenit mai vanitos ca un subsecretar de stat amenințat de remaniere, și nu mai primește să i se zică de cât „domnu Petraru“. Și firește că, dacă dumnealui a devenit *domau* Petraru, consoarta dumnisale a ajuns madam' Petraru. La crâșmă ai să auzi acuma discuții politice contradictorii, căpțușite, — se 'nțelege, — cu strămoșeștile sudalme, și terminate adesea ori cu argumente ciotoroase. Cum văd, ai rămas în urmă cu politica, termină el cu un surâs dureros.

* * *

Vorbele învățătorului mi-au întărit părerea, că trăim sub domnia agentului electoral și că mentalitatea lui tâmpă, nu numai că otrăvește satele, dar pătrunde de jos în sus, — la unele parfide cum e cel național-tărănesc, — până ce ajunge să întunece judecata șefilor.

Am azistat, — incidental și fără voce, — la urlătoarea campanie de opoziție dusă de hermafroditul partid național-tărănesc. Am auzit anonimi trepăduși electorali cari faceau apologia celui mai feroce regionalism, lucrând cu o rară inconștiență pentru dezbinarea fraților. Am rămas scârbit de uriașa demagogie desfășurată de niște pseudo-intelectuali, între cari am văzut cu stupefacție chiar profesori universitari, a căror mentalitate ante-deluviană îi făcea să îngenunche în fața mulțimei rurale și după ce cu o blăjeană cucernicie rosteau „tatăl nostru“, dădeau drumul celor mai nesăbuite promisiuni. Din gura lor curgeau cele mai triviale injurii pentru românii de pe versantul de sud al Carpaților și cele mai trăsnete făgădueli după care ar fi trebuit să curgă lapte și miere pentru țărani din Ardeal.

Aceasta a fost urgia demagogiei vorbărețe, dar pușini ar fi crezut că trepădușii din opoziție vor ajunge, cu geniala lor prostie, să poarte subsuoară un portofoliu ministerial.

Una dintre inevitabilele consecințe a demagogiei răscolitoare de patimi este atotputernicia agentului electoral, cu mintea turtită de meșianismul politic, nejustificat decât prin autosugestia șefilor și sugestia criminală în masa dornică de îndreptări urgente. Și micul agent electoral, cu bagajul de promisiuni infantile, cu verbalismul redus la câteva formule, — între care și „tatăl nostru“, — a parvenit să zăpăcească masele, să înlătore din drumul său pe veritabilii intelectuali, să înconjure cu abilități de reptilă inteligențele care-i stau în cale, și să ajungă stăpânul țării întronând la conducere regimul incapacității spăimântătoare, al rapacității fără precedent și al demnităților de bălcu.

De câteva timp trepădușul electoral din partidul hermafrodit stă cu gura căscată de mirare că gruparea intelectualilor se face tot mai impunătoare în jurul d-lui Octavian Goga, cel mai veritabil intelectual din Ardeal. Talentul, energia bărbătească și hotărârea cu care d. Oct. Goga urmărește o idee au spăimântat și altă dată impotența intelectuală și au descoperit de mult sinuozitățile unui drum pavat cu rezerve mintale. Apărătorii „lăzii goale“ se autoflagelează cu propriile acte de guvernământ, iar prevederile „Țării Noastre“ s'au adevărit vorbă cu vorbă.

Fecioara politică prezentată de Blaj sub vălul făcerei și cu fardul neprihănitei democrații, s'a dovedit a fi o biată babă sulemenită. După doi ani sulimanul s'a măcinat reliefând zbârciturile fizice și morale; vălul fecioriei a fost sfâșiat de spinii nepriceperei și ai afacerilor rentabile pentru rude și partizani, și acum d. Maniu s'a dus pe malul Mediteranei pentru a-și refăce fecioria politică, operație hazardată și dificilă, care poate înșela numai pe proști.

În fața acestei prăbușiri, sau mai bine zis, pleoștiri politice, neprevăzută de agentul electoral, care s'a trudit să creieze legenda

mesianismului din Blaj, — oastea trepăduşilor se frământă să fabrice o nouă emisiune de minciuni ca s'o reverse asupra satelor.

* * *

Domnia agentului electoral prezintă un pericol mai mare decât ne închipuim noi, deprinşi a observa mai mult superficial evenimentele sociale şi politice. Un mare defect al intelectualului român este pasivitatea şi indiferenţa cu care priveşte manifestaţiile morbide în viaţa politică. Cine vrea să cunoască dezastrul activităţii desfăşurate de agenţii electorali să se ducă la sate.

Şi dacă puterea agentului electoral s'ar manifesta sporadic şi incidental, ar putea fi stăvilită. Această putere, însă, se prezintă ca un partid, pentru că naţional-ţărănişii nu sunt decât o oaste de agenţi electorali. Aceasta-i singurul merit, singura forţă şi singura calitate a partidului hermafrodit. Agentul electoral este noul zeu al hibridei tovarăşii politice. Legenda valorii dlui Iuliu Maniu şi lor consorţiilor este opera agentului electoral; intelectualitatea conducătorilor este egală cu aceia ultimului trepăduş care ameteşte satele. Şi acesta este cel mai mare pericol care ameninţă viaţa politică de la noi.

Intelectualii din partide, şi din afară de partide, ar trebui să-şi dea seamă de acest pericol şi să lupte cu hotărâre şi perzistenţă pentru a face să înceteze influenţa nefastă a agenţilor electorali şi să-i înlăture din viaţa politică.

VLADIMIR NICOARĂ

Cronica externă

Uniunea europeană

Comisiunea instituită pentru a pune bazele „Uniunii federative europene“, a terminat lucrările primei sale sesiuni printr'o rezoluție, adoptată de unanimitatea delegaților, prin care se declară, în mod solemn, *intențiunea fermă de a se servi mai mult decât oricând de mecanismul Societății Națiunilor, pentru a face imposibil un viitor război.*

Această categorică manifestație pentru pace își are cu atât mai mare importanță, cu cât a fost pregătită de către miniștrii de externe ai celor patru mari puteri europene, adică a Franței, Germaniei, Italiei și Marelui-Britanii, fiind apoi aprobată de toți reprezentanții celorlalte 23 de state europene, reprezentate în comisiune.

Cei patru miniștri de externe: Briand, Henderson, Curtius și Grandi, au vrut de sigur, să readucă liniștea în spiritele alarmate prin șovonurile despre un apropiat război, și au reușit. Acest manifest fiind un act prin care oameni de stat, calificați să vorbească în numele guvernelor lor, se declară că sunt hotărâți să aplaneze cu ajutorul Societății Națiunilor orice conflict ce ar putea să se ivească, — popoarele îngrijorate pot să nădăjduiască, în adevăr, că acest gest înseamnă ceva mai mult decât o declarație platonice.

* * *

Scurta sesiune a comisiunii a fost prin urmare rodnică, dând un rezultat la care nu ne prea așteptam în primele zile, când s'a produs propunerea Italiei și Germaniei de a invita să participe și statele nefăcând parte din Societate, în speță Turcia și Rusia, cele două dușmane seculare de până eri, azi prietene și chiar aliate.

Pentru a nu vedea amenințată opera al cărei inițiator a fost, dl Briand a consimțit să cedeze, admițând ca cele două state să fie invitate să ia parte la viitoarele lucrări, deși Rusia și Turcia nu au de loc interes să promoveze ideia concepută de ministrul de externe francez. Turcia aproape că nu mai face parte din Europa, nu atât geograficeste, ci din propria voință a conducătorilor ei. Programul pe care și l-a fixat această țară constă în retragerea ei în Asia; Mustafa Kemal reformând Turcia sau încercând s'o reformeze după imaginea țărilor europene, n'o face pentru a-se asocia cu ele, ci pentru a-le combate. Iar în ce privește Rusia sovietică, deși aparține Europei, prin politica ei s'a izolat de restul continentului, astfel că nu are nici un interes să contribuie la salvarea civilizației europene, spre care scop tinde uniunea propusă de dl Briand.

Din fericire, Rusia este singura țară din Europa, mai bine zis guvernării ei de azi sunt singurii cari nu au interes ca această uniune să se realizeze, pentru că realizându-se, perspectivele unei revoluții mondiale devin cu totul problematice.

De aceea invitația ei a fost o greșeală, care se va răsbuna de sigur, pentru că Rusia, presupunând că va răspunde la apelul ce i s'a adresat, va fi un element dizolvant în viitoarele adunări ale comisiunii, făcând totul pentru a împiedica înfăptuirea uniunii. Este prin urmare regretabil, că Italia și Germania, din opoziție contra Franței, au insistat atât de mult asupra acestei invitații, și tot atât de regretabil este că dl Henderson, în loc să sprijine pe dl Briand, a făcut cor cu dnii Curtius și Grandi. Singurii de alfel din comisiune cari au căutat să evite comiterea acestei greșeli au fost reprezentantul Elveției, dl Muotta și reprezentantul României, dl Titulescu.

* * *

Dar, această uniune proiectată are ea șanse să fie realizată? Este, de sigur, foarte riscat a răspunde prin da sau nu, la această întrebare. Acum un an, când dl Briand a lansat ideia, am fi răspuns cu o categorică negațiune. Astăzi, însă, situația s'a schimbat, și criza economică care bântue în tot universul silește popoarele să se asocieze. Numai o asemenea asociere și o cât mai strânsă colaborare vor reuși să pună capăt crizei, găsind remediul pentru înlăturarea ei, astfel că terenul este mai favorabil azi decât a fost ieri, și se prea poate ca mâine o necesitate inexorabilă să silească toate popoarele Europei să lase de o parte rivalități și ambițiuni momentane și să-și dea mâna pentru a face să triumfe planul dlui Briand. Aceasta cu atât mai mult, cu cât uniunea europeană ar folosi tuturor statelor mari și mici din Europa, afară de Rusia bolșevică, ale cărei planuri de viitor, sunt în directă contradicție cu scopurile urmărite de uniune.

În ce privește statele mici, în special statele neutre și statele învingătoare, acestea sunt de pe acum convinse de necesitatea și utilitatea ei. Ele sunt sincere aderente ale viitoarei uniuni, pentru că, în împrejurările de azi, ele nu mai pot face singure față situației.

având nevoie de sprijinul tuturor, și fiindcă o astfel de uniune le-ar oferi o garanție în plus pentru siguranța lor viitoare. Se poate spune deci că, dacă Europa n'ar fi compusă decât din state mijlocii și mici, uniunea federativă ar Europei ar fi de pe acum ca și înfăptuită.

Situația se complică însă prin faptul rivalităților și antagonismului ce există între marile puteri. Dintre acestea, deși toate, fără excepție, ar profita de pe urma uniunii, singură Franța, de altfel promovatoarea ideii, este în acelaș timp susținătoarea ei cea mai convinsă, în primul rând din cauză că realizându-se uniunea, chestiunea „securității“, la care ține cu drept cuvânt atât de mult, ar face un pas însemnat spre definitivă ei rezolvare.

Celelalte mari puteri privesc însă chestiunea cu totul din alte puncte de vedere. Englitera crede că intrând în uniune, se va vedea silită să aleagă între continent și restul lumii. A deveni europeană înseamnă pentru Englitera să renunțe la izolarea ei de astăzi atât de avantajoasă, iar Germania, cu toate că slăbită, fără armata care-i da puterea și prestigiul de odinioară, n'a renunțat încă cu totul la planurile ei de hegemonie. Ea speră că conjuncturi favorabile îi vor da posibilitatea să se refacă și să-și realizeze planurile ante-belice, la care ar trebui să renunțe cel puțin pentru un lung șir de ani în cadrul uniunii europene. A patra mare putere, Italia, are, sau crede că are, motive să nu sprijinească eforturile dlui Briand. Unul din teoreticianii cei mai inteligenți ai fascismului, Curzio Malaparte, o scris un întreg volum sub titlul „Italia contra Europei“ și la Roma un cerc de fineri și entuziaști fasciști publică o revistă al cărui titlu sugestiv este „Anti-Europa“.

Reese de aci că uniunea întâlnește în calea ei obstacole care, la început, păreau deosebit de insurmontabile. Aceste obstacole apar însă azi cu mult mai ușor de învins, după ultima sesiune a comisiunii europene, în care s'a reușit a se stabili — cu toate antagonismele dintre marile puteri — înțelegeri importante de ordin politic — declarația pe care am relevat-o la începutul acestui articol — și de ordin economic — înființarea „Institutului Ipotecar Internațional și al Creditelor Agricole.“

Criza economică mondială a venit în ajutorul dlui Briand și al tuturor susținătorilor federației, furnizându-le un „atout“ puternic, de care, dacă vor ști să-l folosească, vor putea profita pentru a realiza o operă de mare anvergură.

V. P. R.

Cronica politiceii interne

Executarea sentinței

Osândiții la moarte nu știu niciodată dinainte ziua când vor fi executați. Până în ultima noapte pe care o mai au de trăit, ei nădăduiesc că se va întâmpla o minune, li se va revizui procesul sau vor fi grațiați, și vor scăpa. Abia, în zorii dimineții fatale, când sunt treziți fără veste din somn și duși la stâlpul de execuție, ajung să priceapă, că mântuirea nu mai poate veni de nicăeri.

Atunci își spun dorința lor din urmă, și, înfruntând moartea cu curaj cinic sau tremurând de lașitate, potrivit temperamentului fiecăruia, ei sunt uciși cu cele mai perfecționate mijloace ale tehnicii moderne.

Comparația nu-i tocmai agreabilă, recunoaștem, dar guvernul dlui G. Mironescu se găsește astăzi exact în aceeași situație. Regimul național-tărănist a fost condamnat fără apel. Pedeapsa capitală la care va fi supus nu se mai poate evita. Nici procesul nu-i va fi revizuit, nici cererea de grațiere nu i se va rezolva favorabil. E iremediabil pierdut. Un singur amănunt al ceremonialului funebru îl mai face, totuș, să sper. Ca orice osândit la moarte, nu știe încă ziua când va fi executat.

O presimțire vagă îi spune, că momentul în care i se va pune ștreangul de gât va coincide cu închiderea sesiunii Corpurilor legiuitoare. De aceea, toți juriștii partidului au fost chemați să țină sfat și să găsească modalitatea de a se amâna, măcar cu câteva săptămâni, data acestui neplăcut eveniment. S'ar părea, că juriștii au găsit

ceva. Ei spun așa: În mod obișnuit, sesiunea Corpurilor legiuitoare se deschide la 15 Octombrie și se încheie la 15 Martie. Astă toamnă, însă, Parlamentul nu și-a început lucrările sale decât la 15 Noembrie, deci ar fi logic ca sesiunea să se prelungească până la 15 Aprilie, recuperându-se astfel timpul pierdut.

Timpul pierdut? Ce glumă de rău gust! Urmăriți, vă rugăm, debaterile zilnice ale Camerei și ale Senatului, și spuneți-ne, apoi, ce fel de activitate rodnică și necesară depun în momentul de față aleșii națiunii... Ședințele inaugurate cu mari întârzieri, aproape de asfințitul soarelui, durează cincisprezece până 'n douăzeci de minute, într'o atmosferă de totală impasibilitate. Două-trei interpelări îngăimate în silă; un răspuns în doi peri de pe banca ministerială; opoziția absentă, iar majoritarii prin sala pașilor pierduți, dând din umeri și gesticulând în semn de nedumerire.

Când ăra stă ca pe jăratec, ce rost ar mai avea să se prelungească acest spectacol cu încă o lună? Numai pentru a se amâna executarea osânditului la moarte? Cui folosește această milă inutilă?

Zvonuri, presupuneri, profesii

Reporterii politici ai marilor cotidiene din Capitală sunt foarte nedumeriți asupra situației. Recunosc și ei, că ne găsim în ajunul unei crize de guvern, dar nu se simt în stare să ofere niciun pronostic în privința felului cum se va rezolva această criză. — „Vedem prea bine, că guvernul se duce, — spun ei — dar nu știm cine-i va lua locul“. De aceea, cititorilor de gazete li se servește zilnic câteun copios ghivechi de combinații și presupuneri, pe două, pe trei sau pe mai multe coloane.

Distinșii noștri confrăți trag cu urechea pe undè pot, prind zvonurile din aier cu o minunată dexteritate, combină ce-au auzit astăzi cu ceea ce și-au închipuit că au ghicit ieri, și, fiindcă fiecare ediție își cere rubrica sa de informații, reportajul politic se prezintă la oră fixă, preparat în-pripă și garnisit cu ce s'a găsit la îndemână. Nu știm, dacă se găsește vre-un colecționar cu vocație, care să taie și să pună de-o parte, una după alta, aceste buletine zilnice ale presei, pentru a le compara mai târziu cu ceea ce se va întâmpla în realitate. Dacă există într'adevăr un asemenea amator de curiozități, i-am recomanda cu deosebire lista ministerială publicată deunăzi de d. Scrutator Blumenfeld în *Adevărul*. Nici nu se poate, într'adevăr, ceva mai ingenios decât un guvern Mareșal Prezan-Emil Hațieganu... Să vedeți, că așa are să fie!

Un guvern simbolic

Printre profesurile politice, cu cari unii se amuză în aceste vremuri de amarnică criză, am înregistrat una nostimă de tot. Ci-că d. Iuliu Maniu, care-și continuă în momentul de față călătoria sa de studii prin străinătate, se va întoarce, cu forțe împrosăpătate și cu un surplus de cunoștințe, pela sfârșitul acestei luni, făcându-și din nou

apariția pe arena vieții noastre publice. Această reîntoarcere, după asigurările date de d. Zaharia Boilă, va fi hotărâtoare. D. Iuliu Maniu își va relua locul la postul de comandă, va strânge în jurul său forțele cam risipite ale partidului național-tărănist, și pela începutul lunii viitoare, renăscut ca pasărea Fenix, va fi din nou la cârmă.

Vom avea, deci, în Martie 1931, al treilea guvern Iuliu Maniu.

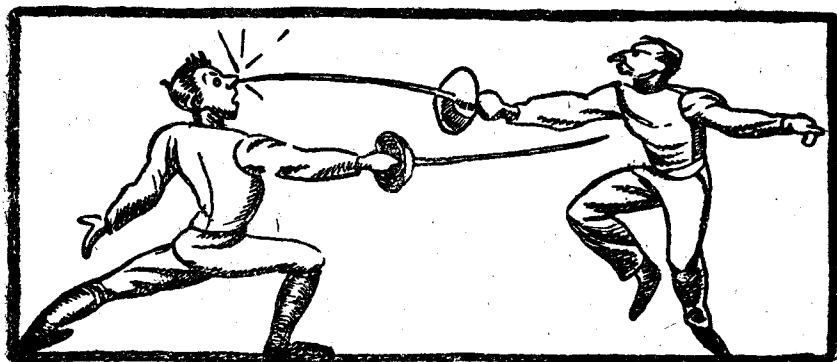
Găsim această idee nespus de nimerită, și vom arăta de ce. În Martie 1931 se împlinesc 50 de ani dela proclamarea Regatului. Un prilej de reculegere pentru puterile sufletești ale țării noastre, care în aceste ceasuri dificile prin care trece, se cuvine să-și amintească toată truda depusă de înaintași pentru a lăsa generațiilor viitoare o moștenire bogată în pilde reconfortante. Vom pomeni, deci, pe cei morți în slujba României de ieri; vom preamări înțelepciunea celor cari au așezat prima piatră la temeliea României de astăzi și vom înțelege, că numai în semnul unei depline solidarități naționale vom asigura dezvoltarea prosperă a României de mâine, biruind cu energii unite momentele grele ale clipei de față.

Nici nu se putea găsi un bărbat mai calificat pentru a prezida acest moment decât d. Iuliu Maniu.

De când a descins în frământarea politică a României întregite, d. Iuliu Maniu s'a făcut exponentul tendințelor regionaliste din Ardeal, a condus cu fanatism campania de denigrare a „regățenilor” și a semănat pe unde a putut discordia între frați.

La jubileul de 50 ani al proclamării Regatului, să fie oare cu puțință o asemenea ofensă, adusă celor mai sacre amintiri ale trecutului?

A. H.

GAZETA RIMATĂ

Dulăi și javre

Dulăii s'au dat la d. pre-
sedinte al Camerei.

Ziarul „Patria“

*Această știre=aproape mă'nspăimântă,
Grozav mă tem de=un tragic accident,
Parcă=i și văd, dulăii, cum se=avântă
Și se reped la domnul Prezident!..
Dulăi cumpliți, lăboși, cu groasă chică,
Teribili, agresivi, colțoși, colțați, —
Il înțeleg pe Csicsó că=i e frică,
Nădragii săi sunt grav amenințați.*

*In cazu=acesta, cred c'ar fi cu cale
(Ca să evite=un accident stupid),
Să=și ia măsuri, să se îmbrace'n zale...
Dar ce te faci cu câinii din partid?*

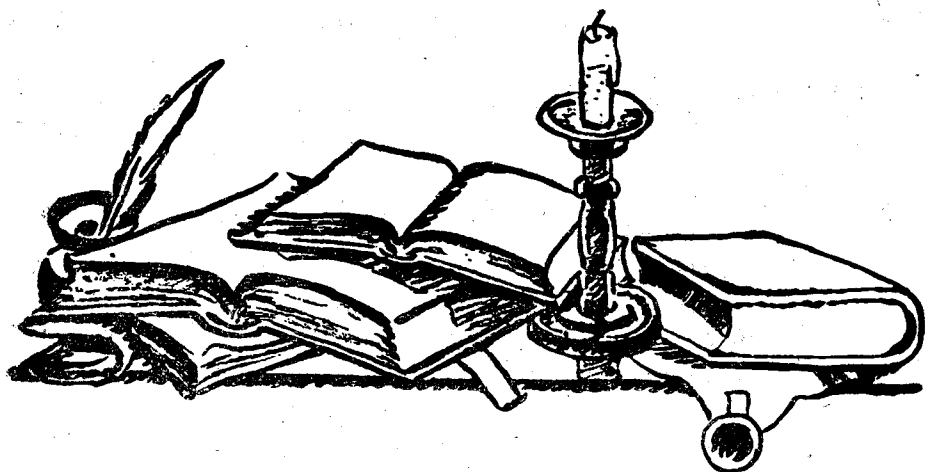
Că mârâie și latră rău frunțașii,
(N'ajung cu toții la împărțirea pâinii)
Se ceartă, se asmuță buclucașii,
Și se mănâncă între ei, — ca câinii!

Se 'ndeasă javrele nesăturate
Pe 'ntinsul țării ca pe-un loc viran;
Potăile se 'nfruptă pe-apucate
Când nu li-i dat s'ajungă la ciolan.
Iși are fiecare locu, 'n cușcă
(Căfeii toți demisia 'n alb și-au dat)
Fac larmă multă 'n haită, și te mușcă
De treci cumva fără ciomag prin sat...

Se gudură, când simt că iești mai tare,
Și mânași ling, umili, când îi gonești,
Se duc rânjind cu coada 'ntre picioare,
Când însă prind curaj, să te ferești!
De aceea eu, spun drept, prefer dulăul
Ce și urlă protestarea către cer
De tremură de glasul lui, tot hăul! —
Pe ceilalți, să-i ducem la hingher...

CAVE CANEM

— Dresor și îmblânzitor de animale —

ÎNSEMNĂRI

O impietate. — Ziarele au anunțat deunăzi, că Inalta Curte de Casație a fost sesizată de cererea d-ului Șt. Csicsó-Pop, președintele Camerii, de a fi declarat senator de drept, calitate ce i se cuvine, după părerea sa, ca unul care a prezidat marele act al unirii Ardealului cu România, în 1918.

Trebuie să amintim, că d. Șt. Csicsó-Pop a mai făcut odată o asemenea tentativă, în anul 1927, când aceeași Inaltă Curte de Casație, constatând că nu spune adevărul, l-a respins. Căutându-și acum pentru a doua oară norocul, d. Șt. Csicsó-Pop se dovedește a fi un bărbat stăruitor și cu deosebire practic. Dumnealui simte, mai cu mirosul, mai cu suprafața pielii, că regimul național-țărănist își trăiește ultimele sale ceasuri, și că în scurtă vreme, făcându-se noui alegeri, nu va mai avea, deci, plăcerea să fie trimis în Parlament de alegătorii săi

dela Arad. De aceea, din bună vreme ar dori să se asigure împotriva capricioaselor oscilații electorale, instalându-se într'un fostoliu de parlamentar inamovibil.

Socoteala nu-i rea, dar din păcate nu se poate pune în aplicare decât cu ajutorul unei falsificări grosolane, care constă, pe deasupra, un act de revoltătoare impietate.

Pentru a putea pătrunde în Senat, cel puțin pe ușa din dos, d. Șt. Csicsó-Pop continuă să pretindă, că dumnealui în persoană a fost președintele adunării dela Alba-Iulia unde s'a proclamat unirea Ardealului, deși toată lumea știe, că aceea adunare a fost prezidată de regretatul Gheorghe Pop de Băsești, fostul președinte al vechiului partid național. D-1 Șt. Csicsó-Pop n'a figurat atunci decât ca unul din cei cinci vice-președinți ai adunării, dimpreună cu răposații episcopi Demetru Radu

și Ignatie Pap, și cu d-nii Teodor Mihali și Ion Flueraș. Acest adevăr îl pot con- firma cei cari s'au găsit prezenți la Alba- Iulia în ziua istorică a proclamării unirii. Die fericire, n'au murit toți martorii. Dar, chiar dacă nu s'ar mai afla nimeni, care să împiedece săvârșirea îndrăzneței substi- tuiți, documentele vorbesc prin ele înși-le, lămurind orice controversă posibilă. Actul scris a al unirii, care se păstrează la Bu- curești, poartă între altele iscălitura d-lui Șt. Csicsó-Pop, care se intitulează singur: vice-președinte al adunării dela Alba-Iulia.

Cu delicatețea care-l caracterizează, d. Șt. Csicsó-Pop susține însă, că regretatul Gheorghe Pop de Băsești n'a fost decât un președinte decorativ, un venerabil figu- rant, căruia nu i se putea oferi la vârsta de peste 80 de ani, altceva decât o dem- nitate pur onorifică.

Nici nu se poate închipui o mai flagrantă ingratitude față de memoria unui om, care a stat timp de mai bine de jumătate de veac în linia întâia a luptelor noastre naționale, și căruia, în ceasul suprem al desrobirii, i-a revenit în chip firesc cinstea de a prezida adunarea dela 1 Decembrie 1918, ca unul care se găsea atunci în fruntea conducerii partidului național. Epi- gonii nu-l pot ierta, însă, nici după moarte, pe loialul șef, care, încheiând lucrările Ma- relui Sfat Național dela Alba Iulia, a de- clarat terminată misiunea vechiului partid național, spunând acele neuitate cuvinte: — „Slobozește, Doamne, pe robul tău...”

Regionaliștii noștri mai aveau încă unele planuri de urzit, de aceea nu s'au grăbit să fie de aceeaș părere în privința des- ființării partidului național.

Asupra acestor neînțelegeri va hotărî nu- mai judecata vremilor viitoare. Inalta Curte de Casație nu face nici istorie, nici poli- fică. Dar tocmai de aceea, va trebui să constate, — ceea ce de-altminteri a mai constatat și-acum trei ani, — că adunarea dela Alba Iulia, în care s'a proclamat uni- rea Ardealului cu România, nu a fost pre-

zidată de d. Șt. Csicsó-Pop. Impărțitorii dreptății nu se pot face complicitii unei mistificări.

Planul quinquenal. — S'a vorbit și s'a scris în ultimul timp, în toată presa eu- ropeană, despre planul [zis quinquenal, adică împărțit pe un răstimp de cinci ani, imaginat de Soviete pentru a întări siste- mul colectivist în industrie și a-l întinde și asupra proprietăților rurale.

Planul quinquenal a debutat la 1 Oc- tombrie 1923, și până în aceeaș zi a anu- lui 1933, conducătorii Sovietelor speră ca sistemul colectivist să devie un fapt îm- plinit în toată Rusia, reușind a se regula sub autoritatea statului, producția și con- sumația în cele mai mici amănunte. Pen- tru realizarea acestui plan, guvernul bolșe- vic a socotit că are nevoie de 65 miliarde ruble — 3520 miliarde lei — pe care vrea să și-le procure prin exportarea pro- duselor solului vândute cu orice preț, sau prin împrumuturi interne forțate.

Cele 65 miliarde ruble se repartizează în modul următor:

Pentru colectivizarea și desvol-	
tarea agriculturii	23 miliarde
Pentru dezvoltarea industriei	16 „
Pentru „ transporturilor	10 „
Pentru electrificare	4 „
Pentru administrație	2.4 „
Pentru depozitele comerciale	2 „
Pentru poștă și telegraf	0.8 „
Pentru ameliorarea pădurilor	0.2 „
Pentru locuințe muncitorești	4 „
Pentru școli	2 „
Pentru ameliorarea sănătății	
publice	0.8 „

Pentru moment, problema cea mai im- portantă constă în transformarea culturii individuale în ferme colective, expropriind pe țărani bogafi — faimoșii *culaci* — pentru a-i înlocui prin colonii agricole, co- muniste, numite „kolkoze”.

Se cunoaște rezistența pe care au opus-o anul trecut țărani acestei comunizări, ma-

sacrând în special vitele de muncă. *Șta-tisticele* publicate de *Pravda* și *Isvestia* arată în același timp, că recolta din acest an n'a atins cifrele prevăzute de plan, astfel că până acum, în primii doi ani din cinci, nu s'a putut realiza nici pe departe ceea ce se spera. Rezultatul acesta nefavorabil este explicat de presa bolșevică prin insuficiența administrației publice și reaua funcționare a transporturilor. Se poate prin urmare prevedea, că la sfârșitul celor cinci ani, situația nu va fi mult mai bună, cu toată activitatea febrilă depusă de inițiatorii planului. Aceasta nu exclude ca planul să fie totuși realizat, dacă nu în cinci, poate în opt sau zece ani, cu condiția, bine înțeles, ca regimul bolșevic să se poate menține până atunci.

Dacă în ce privește comunizarea și dezvoltarea agriculturii progresele realizate nu sunt prea mari, dezvoltarea industriei a făcut dimpotrivă progrese remarcabile. Mii de ingineri germani și americani, zeci de mii de muncitori străini lucrează cu febrilitate la construirea de uzine colosale, mai ales în regiunile miniere ale Rusiei, astfel că cel puțin din acest punct de vedere planul quinquenal are mulți șorți să fie realizat în termenul prevăzut.

Imputări reciproce. — O scenă foarte instructivă s'a petrecut deunăzi la Cameră. Dl Richard Franasovici, deputat liberal, a adresat o interpelare guvernului, făcându-l răspunzător pentru recenta represiune brută, executată împotriva muncitorilor dela atelierele „Grivița”. Guvernul nu s'a priceput să arate, că incidentele sângeroase petrecute cu acest prilej au fost, dacă nu necesare, în orice caz inevitabile. În schimb, s'a ridicat pe ambele sale picioare d. D. R. Ioanișescu, eroul alegerilor parțiale dela Vlașca, tăgăduind partidului liberal dreptul de a critica asemenea acte, când și el are la activul său represiuni cel puțin tot atât de inutile. Dl Richard Franasovici a repliat, cum era de așteptat, că greșelile gu-

vernelor anterioare nu îndreptățesc partidul dela putere să le repete, cu atât mai mult cu cât, pe vremea când acesta se găsea în opoziție, nu știa cum să înfiereze mai aspru pe cei cari le săvârșau.

Această mică întâmplare parlamentară, fără răsunet și fără consecințe ca toate celelalte, ne aduce aminte de butada unui faimos gazetar francez: „Revendicăm libertatea cuvântului, fiindcă se află înscrisă în programul dumneavoastră, dar v'o refuzăm, fiindcă din programul nostru lipsește”. Partidul național-țărănist procedează, însă, și mai sumar. El a revendicat altădată pentru sine libertatea de a se întruni, iar acum, când ține în mână frânelor cărmuirii, o refuză cu îndârjire altora. E povestea banală a tuturor celor cari au trecut de partea cealaltă a baricadei. . .

Patriciani și mișitei. — Liniștiți-vă, că nu ne-am apucat să facem în coloanele *Țării Noastre* o reclamă prematură grădiniilor de vară, cu grătar, boschete și lăutari... E o simplă coincidență, după cum veți vedea.

Cel mai de seamă avantaj al democrației rămâne, de sigur, acela al liberei circulații a valorilor. Nicio prejudecată de naștere, nicio opreliște socială, nicio *capitis deminutio* de natură politică, nu se mai așează astăzi în calea talentelor cari se ivesc din rândurile anonime ale mulțimii. Aristocrația de sânge a vechilor patricieni a cedat pasul în fața liberei selecțiuni a meritului, dobândit prin muncă, cinste și talent. S'au dus timpurile, când cele mai înalte slujbe se distribuiau unor agramați imbecili, numai fiindcă văzuseră lumina zilei într'un culcuș împodobit cu blazon. Acum, când nu mai sunt privilegii pentru nimeni, demnitățile publice sunt ocupate în majoritatea lor de oameni răsăriți din familii modeste, dar incomparabil superiori prin cultură, prin pricepere și prin caracter, celorlalți semeni ai lor.

Așa să fie? În orice caz, nu se poate spune că nu există excepții. Iată, de pildă,

pe teribilul bărbat politic d. Mititelu dela Calafat care, după ce a ajuns, exclusiv prin meritele sale intelectuale, deputat național-tărănist cu demisia 'n alb, s'a gândit de curând, că în ipostaza sa de reprezentant al națiunii s'ar cuveni să știe ceva mai multă carte, și s'a decis să se scrie la liceu ca să-și treacă bacalaureatul. Din fericire, d. Mititelu poate să aspire la o asemenea diplomă, fiindcă, întâmplător, posedă certificatul de absolvirea a patru clase primare. (Înțelegeți, că în calitatea sa de deputat național-tărănist putea, foarte bine, să fie complet analfabet, ceeace nu l'ar fi împiedecat să obțină voturile alegătorilor săi.)

Suntem convinși, că făcându-se o cercetare sumară printre actualii reprezentanți ai națiunii, — chemați să legisereze pentru binele țării și să controleze cum s'ar zice, actele guvernului, — mulți Mititei ar mai fi descoperiți, cu studiile neterminate, cărora le-ar sta foarte bine cu șapca de liceu pe cap.

Ce să spunem, par'că patricienii, cu toate cusururile lor, treceau mai întâi pe la școală, și pe urmă se-avântau în arena vieții publice!

Printre alegători. — Ziarul *Patria* vrea să ne facă să credem, că parlamentarii național-tărăniști, întruniți sub prezidenția dlui general Holban, au hotărât să se scoboare „în mijlocul poporului, dând lămuriri asupra situației politice și expunând opera de guvernământ realizată în timp de doi ani de partidul național-tărănesc“.

Nu sunt prea multe de spus în privința acestei hotărâri. Noi o declarăm, fără niciun ocol, complet inutilă pentru țară și de-a dreptul primejdioasă pentru partid. O expunere a operei realizate de guvernul național-tărănist? Se mai găsește cineva, printre cetățenii României-întregite, care să nu simtă pe propria lui piele efectele neferticitei experiențe?

Ce vor mai izbuti să născocască feticții beneficiari ai puterei, pentru a cere celor

păcăliți să-i ierte? Avalanșa de făgăduieli revărsate asupra bieților alegători, a lăsat în urma ei o dără adâncă de desamăgire. Demagogii, cari se băteau ieri cu pumnii în piept pe la toate răspântiile, după ce s'au îngurășat pe spinarea țării răbdătoare, se simt acum obligați — *par acquit de conscience* — să explice cetățenilor flămânzi, pentru ce nu s'au pufuit fine de vorbă.

Cât privește primirea, pe care vor avea-o „în mijlocul poporului“, domnii național-tărăniști să nu-și facă nicio iluzie. Noua întâlnire va fi mai puțin prietenoasă ca altădată. Cel pe care l'ai miștit, nu-i obligat să te primească cu flori!

Spiritul negru. — Presa s'a ocupat zilele acestea de o senzațională contrabandă cu spirit, săvârșită în nordul Ardealului. Unul dintre autorii contrabandei, anume Kuhn Andor, a fost prins și arestat. Oficioasele național-tărăniște, după ce au tăcut mulcom vreme de câteva luni, se prefac astăzi că exultă de bucurie și frământă-tează cu satisfacție că, — sancțiunile au început!

Dacă au început, într'adevăr, sancțiunile, meritul nu-i al organelor guvernamentale, ci al justiției, care își face datoria. În ceeace privește oamenii partidului dela putere, contribuția lor se poate descoperi mai degrabă în săvârșirea contrabandei decât în opera de pedepsire a vinovaților. Într'adevăr, dintr'un act publicat în *fac-simile* de ziarul *Ordinea* se dovedește că numitul Kuhn Andor, astăzi la pușcărie, a fost autorizat „să poată controla operațiunile de fabricare ale spiritului la fabrici și transformarea spiritului în depozitele speciale cu ridicata, să verifice operațiunile de transport, denaturări, precum și orice alte operațiuni făcute în cuprinsul fabricelor sau depozitelor și în afara acestora. Agenții de control ai fabricelor vor pune la dispoziția susnumitului toate datele de care va avea nevoie, pentru complectarea cerce-tărilor“.

Imputernicirea de mai sus a fost dată de d. Pompiliu Ioanișescu, pe vremea (fericită) când acesta era subsecretar de stat la finanțe. Kuhn Andor a controlat și a verificat atât de bine, încât... tot Bihorul a fost năpădit de „spiritul negru” al contrabandei. D. Pompiliu Ioanișescu a colaborat cum a putut la această operă. Nădăjduim, că nu-l muștră conștiința prea tare.

„Duminica Universului”. — O nouă revistă de literatură și de orientare culturală a apărut de curând, sub conducerea dlor Al. Lascarov-Moldovanu, Gh. D. Mugur, Al. P. Necșești și V. Voiculescu, având ocrotirea puternicului așezământ de editură al ziarului „Universul”. Au apărut până acum șase numere, cuprinzând un material ales, rânduie cu grije și împodobit cu clișee de foarte bun gust. Cel de-al șaselea număr, care ne-a sosit deunăzi, aduce un frumos articol al dlui general Condeescu despre Generalul Berthelot, o poezie de Adrian Maniu, o năvelă de N. Plopșor, o traducere din Mihail Zoșcenco, un articol de d. V. Voiculescu, o bogată cronică a actualității, o dare de seamă a expoziției „România în fotografii” și câteva notițe de bibliografie veche datorite dlui A. Pomescu-Gilly. Paginile revistei sunt împodobite cu deseneuri, facsimile de cărți și reproduceri fotografice reușite. La ancheta, pe care *Duminica Universului* a deschis-o printre scriitori, răspunde la rândul său d. Nichifor Crainic, formulând în cuvinte lapidare credința sa în puterea creatoare de cultură nouă a tradiției noastre ortodoxe. În revista sa *Gândirea*, destinată unui public cititor

mai restrâns, d. Nichifor Crainic a desfășurat pe larg, în cadrul unor complexe argumentări critice și considerații istorice, aceeaș teză. Poetul-cugețator, luând poziție de luptă pentru apărarea ideilor sale, nu ezită să-și lămurească pentru cât mai mulți țelurile spre care se îndreaptă: — „Noi trăim încă sub influința Franței laice. Cealaltă, Franța religioasă, de care am vorbit mai sus, n-o vom cunoaște decât când va birui deplin. Oficialitatea României e totdeauna în urmă cu cel puțin o jumătate de veac. Politica noastră imită azi furibund un regim care în Franța a început să se clădine. Deaceea creațiile acestei politici sunt isbite de nulitate. Și cum la noi politica și mlaugismul ei de împrumut are repercusiuni superficializatoare în toate domeniile de activitate. În gândire, vorbesc de cea universitară, la această ambianță laică se adaugă un kantianism cu totul strein de spiritul românesc, care n'a dat naștere decât la câteva studii inepte. Eu nu văd mântuirea decât în aprofundarea geniului autohton. O cultură și o civilizație românească, organic dezvoltate, nu sunt posibile decât pe bazele forțelor tradiționale: *forța etnică și forța spirituală ortodoxă*”.

Duminica Universului, publicație pentru popularizarea literaturii și a preocupărilor culturale, își creiază un merit incontestabil lansând în mijlocul marelui public, amețit de producția comercială a romanelor de senzație, probleme naționale serioase, cari, privite mai de aproape, pot fi cel puțin tot atât de pasionante ca și aventurile cineaștie cărui contrabandist de alcool din Chicago.

Citiți volumul:

„ACEIAȘ LUPTĂ...” de Octavian Goga

Editura „Universul”